

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU NEDİR?

Otizm spektrum bozukluğu, doğuştan gelen ya da yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan karmaşık bir nöro-gelişimsel farklılıktır. Otizmin, beynin yapısını ya da işleyişini etkileyen bazı sinir sistemi sorunlarından kaynaklandığı düşünölmektedir. Bu metinde otizm spektrum bozukluğu için kullanım kolaylığı nedeniyle zaman zaman otizm terimi kullanılmıştır.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞUNUN NEDENİ NEDİR?

Bugün, otizm spektrum bozukluğuna neyin neden olduğu bilinmemekle birlikte genetik temelli olduğuna ilişkin bulgular vardır. Ancak hangi gen ya da genlerin sorumlu olduğu henüz bilinmemektedir. Çevresel faktörlerin de otizme yol açabildiğine ilişkin görüşler vardır. Hem genetik temellerin hem de çevresel faktörlerin etkileri üzerine çok sayıda araştırma yapılmaktadır.

Otizmin çocuk yetiştirme özellikleriyle ya da ailenin ekonomik koşullarıyla hiçbir ilişkisi yoktur; bu nedenle otizm spektrum bozukluğunu her çeşit toplumda, farklı coğrafyalarda, ırkta ve ailede rastlanmaktadır.

ERKEN TEŐHİSİN ÖNEMİ

- Başkalarıyla göz teması kurmuyorsa,
- İsmi söylediğinizde bakmıyorsa,
- Söyleneni işitmiyor gibi davranıyorsa,
- Parmağıyla istediği şeyi göstermiyorsa,
- Oyuncaklarla oynamayı bilmiyorsa,
- Akranlarının oynadığı oyunlara ilgi göstermiyorsa,
- Bazı sözleri tekrar tekrar ve ilişkisiz ortamlarda söylüyorsa,
- Konuşmada akranlarının gerisinde kalmışsa,
- Sallanmak, çırpınmak gibi garip hareketleri varsa,
- Aşırı hareketli, hep kendi bildiğince davranıyorsa,
- Gözleri bir şeye takılıp kalıyorsa,
- Bazı eşyaları döndürmek, sıraya dizmek gibi sıra dışı hareketler yapıyorsa,
- Günlük yaşamındaki düzen değişikliklerine aşırı tepki veriyorsa,

Otizm açaşından değerlendirme yapmak gerekir. Erken tanı ve doğru bir eğitim yöntemi ile yoğun olarak eğitim alan çocukların yaklaşık yüzde ellisinde otizmin belirtileri kontrol altına alınabilmekte, gelişim sağlanabilmekte, büyük ilerleme kaydedilmekte ve hatta bazı otizimli çocukların ergenlik yaşına geldiklerinde diğer arkadaşlarından farkı kalmayabilmektedir.

TANILAMA SÜREÇLERİ

Otizmin tanısı nasıl ve kimler tarafından konur?

Tanı koyabilecek kişiler, yalnızca konunun uzmanı olan doktorlardır. Otizmlı çocukların dış görünüşleri diğer çocuklardan farklı değildir; ancak, davranışları farklıdır. Tanı, uzmanlar tarafından çocuğun gözlenmesi, gelişim testleri yapılması ve anne-babalara çocuğun gelişimi hakkında sorular sorulmasıyla konur. Otizmin tanısı 12 aylıktan itibaren konabilir. Erken yaşta tanı konması, bir an önce eğitimin başlaması açısından önemlidir.

Ülkemizde otizm tanısı koyabilecek uzmanlar çocuk ruh hastalıkları uzmanları ve çocuk nörologlardır.

"ÇOCUĞUM OTİZMLİ, ŞİMDİ NE YAPACAĞIM?"

Eğer çocuğunuz otizm teşhisi almışsa, çocuğunuzun eğitsel değerlendirmesinin yapılması, eğitim ortamına yerleştirilmesi ve devletin sağlayacağı özel eğitim desteğinden yararlanması için ilinizdeki ya da ilçenizdeki rehberlik ve araştırma merkezlerine başvurmanız gerekmektedir.

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

OTİZM	ASPERGER SENDROMU	RETT SENDROMU	ÇOCUKLUK DEZENTEGRAFİF BOZUKLUĞU	ATİPİK OTİZM
-------	----------------------	------------------	-------------------------------------	-----------------

OTİZM

Otizm, kişinin; düşüncelerinin, duygularının ve arzularının, dünyayı kendi algılayış biçimine göre belirlemesidir. Otistik bireyin iç gerçekliği, dış gerçeklikle bağdaşmaz. Tipik olarak sosyal anlamda çevreye tepkisizlik, sözlü veya başka türlü iletişim güçlükleri, gerçeklikten uzaklaşma, içe kapanma, nesnelere karşı aşırı düşkünlük, takıntılı hareketlerle tanımlanan bir süreçtir. Otizmliler sosyal beceri, dil gelişimi ve davranış alanlarında bir takım sorunlar yaşayabilirler. Bu sorunlar genellikle diğer insanlarla iletişim kurmak, arkadaşlık etmek ve söylenenleri yapmakta güçlükler yaşamayı içerir. Otizmliler bazı durumlarda aşırı üzgün olabilir, onu neyin etkilediğini ifade edemeyebilir ve kendilerini nasıl sakinleştireceklerini bilemeyebilirler. Deyim ya da atasözleri gibi mecaz anlam ifade eden söz öbeklerini anlamayabilirler. Ancak düzenli bir eğitim, aile, arkadaş, okul ve öğretmenlerinin desteği ile bu özelliklerle daha kolay baş etmeyi öğrenebilirler.

ASPERGER SENDROMU

Asperger sendromu ilk kez Hans Asperger (1944) tarafından tanımlanan ve erkek çocuklarda 20 kat daha sık görülen, pek çok bakımdan yaşitlarından ayrılmayan normal özellikleri olmasına rağmen duygudaşlık kurabilme diğer bir deyişle, kendini başkasının yerine koyma, arkadaşlık kurma konusunda beceriksiz olma; ilişki başlatamama, tek taraflı iletişim, ilgi duyduğu konuda çok yoğun ve detaylı bilgi edinme, olağan dışı odaklanma, bazı sakar davranışların sıkça görülmesi, vücut duruşundaki gariplikler ve vücut koordinasyonunu sağlamada zorluklar gibi özelliklerle tanımlanan bir bozukluktur.

RETT SENDROMU

Rett sendromu, en az beş ay normal gelişim gösteren çocuklarda görülür ve yalnızca kızlarda ortaya çıkan genetik bir otistik spektrum bozukluğudur. Sendromun başlamasıyla birlikte baş büyümesi yavaşlar, el becerileri yitirilir, takıntılı el hareketleri başlar. Zamanla tüm beyinsel beceriler geriler. 1965'te Avusturyalı hekim Andreas Rett tarafından 22 kızda ilk olarak tanımlanmıştır. Bu kızlarda en az 6 ay normal gelişim gözleniyor ve sonrasında bozulmalar başlamaktaydı. Rett bozukluğunun sebebi bilinmemekle birlikte başlangıçta normal olup sonradan bozukluk başlaması metabolik bir bozukluğu düşündürmektedir.

ÇOCUKLUĞUN DEZENTEGRAFİK BOZUKLUĞU

Heller Hastalığı olarak da bilinmektedir. Bu bozukluk doğumdan sonraki iki yıl içinde görünüşte normal bir gelişimin olması, ancak 10 yaşından önce, sözel anlatım ya da dili algılama, toplumsal beceriler ya da uyum davranışları, oyun ve motor becerilerinin önemli ölçüde yitilmesi olarak tanımlanır. Bu tanıyı koyabilmek için belirtilerin 10 yaşından önce gelişmiş olması gerekir. Otizmden çok daha az rastlanır ve yukarıda belirtilen özellikler ile otizmden ayrılmaktadır.

BAŞKA TÜRLÜ ADLANDIRILAMAYAN YAYGIN GELİŞİMSEL BOZUKLUK (ATİPİK OTİZM)

Bu terim, otistik özellikler göstermekle beraber, otizm sınıflamasına girmeyen ve yukarıda sözü edilen diğer bozukluklardan herhangi birinin ölçütlerine birebir uymayan; ancak sosyal iletişim, sözel ve sözel olmayan dil, takıntılı tekrarlayıcı davranış alanlarından biri veya bir kaçında otistik belirtileri olan çocuklar için kullanılır. Atipik otizm, otizm ya da Asperger sendromunun bazı özelliklerinin görünüp bazılarının görünmemesi durumunda, diğer bir deyişle kuşku durumlarda konulan tanıdır. Bu tanı çocuk belli bir teşhis alamadığı fakat pek çok alanda gelişim bozukluğu gösterdiği zaman söz konusudur. Atipik otizm; dil ve sosyal iletişimle ilgili sorunlar, dilin amaca yönelik kullanımındaki problemler, aşırı çekingenlik, aşırı utangaçlık, gündelik ve özel yaşamında belli ilkelere aşırı bağlılık gibi durumlarla kendini gösterebilir. İlerleyen yaşla tanı değişebilir ve durum bir kişilik özelliğine dönüşebilir. Otistik belirtiler zamanla kaybolabilir; iyi eğitimle ve elverişli şartlarda durum tamamen normale dönebilir. Bu açıdan, erken tanı ve tedaviye süratli geçiş önem taşır. Ağır formu yoktur ve hafif otizmden ayrılması zordur. Bu nedenle normal gelişimin bir parçası olarak görülebilir.

2 nisan
DÜNYA OTİZM
FARKINDALIK GÜNÜ

BENİ FARKET!
NE KADAR ERKEN
O KADAR İYİ!

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

Eğer ocuğunuz

Göz teması kuramıyorsa

İsmi söylendiğinde dönüp bakmıyorsa

Parmağıyla istediği şeyi göstermiyorsa

Yaştlarının oyunlarına ilgi duymuyorsa

Sallanmak, parmak uçlarında yürümek gibi hareketlere sahipse

Dönen nesnelere karşı aşırı ilgi duyuyorsa

Takıntılı davranışlar gösteriyorsa

Konuşmasında gerilik yaşıyorsa

BELİRTİLER

Bugün Günlerden 2 Nisan Ofizm Farkındalık Günü

OTİZMİN İŞARETLERİ

Hayali oyun oynamazlar. Sürekli aynı oyunları oynamayı tercih ederler. Oyuncaklarla gerektiği gibi oynamazlar. (Arabaları dizerler, topu çevirirler.)

Yalnız kalmayı tercih ederler.

Diğer çocuklarla ilişki kurmada zorlanırlar.

Uygunsuz ve sebepsiz yere gülebilir ya da ağlayabilirler.

Aşırı hareketli ya da hareketsiz olabilirler.

Bazıları ses, acı, koku, ışık ve dokunuşa aşırı hassastırlar.

Çevredeki kişilerden çok nesnelere ilgi duyarlar.

Çoğunlukla insanları değil cansız varlıkları tercih ederler.

Konuşma eksikliği ya da konuşamama. Konuşma yerine ihtiyaçlarını hareketlerle belirtmeye çalışırlar.

Rutin yaşama bağlıdırlar, değişikliklere aşırı tepki verirler.

Tehlikelere karşı duyarsız olabilirler.

limanpsikoloji

OTİZM VE DUYUSAL TABLO

Bu semptomlar çok hafif ya da çok şiddetli olabilir. Her bir semptomun etkisi de diğerinden farklı olabilir. Ayrıca, Bu davranışlar birçok farklı sebeple ve yaşlarına uygun olmayacak bir şekilde sergilenbilir. Davranışları en az yarısını gözlemler.

OTİZMİN TANI ÖLÇÜTLERİ

